

Villányi G. András

Indiai versek és töredékes útinapló

BUDDHA ÉS A BÓDI-FA¹

Mit láttál
Fényherceg
leghalkabb hatalmas Úr
hogy Világosságod után
a Fát mely alatt
Fénnyé magad váltál
nyíllövésnyiről
álló hétig
hunyorlás nélkül nézted?

A való mily álmát látta
végtelenre nyílt szemed
hány teljességét
fonta sugárba?
Istenek póre arca mellett
egykedvűen elnéztél
szepelőiket nem óhajtván
háborgatni. Győzelmes lett
minden az ember,
a világtengelyt megragadva
a semmin lett úrrá.

Ki az ürest bírja:
annak minden csak játék.

Mit láttál hány arcát a titoknak?
A lét öntöttvas formái
térdeltek feltárva szemedben?
A mozdulatvarró ketrecek?
Nő, család, királyi siker?
Milyen fúriák próbáltak
hunyorlásra kényszeríteni?
Hogy megtorpanj ekként:
„Fáj, lépést se tovább innét!”
Mily idegen ragyogás vagy sötét,
formákba préselt létezésünk

¹ Egy pársoros vázlat után eddigi leghosszabb – 52 sor – versem készült el. A Buddha és Bódi-Fa, amelyet perspektivikusan a Farinelli vagy A cselló álma c. verseimhez hasonlítanám –, ám ebben a fő motívum nem a művész/művészet és az üresség/semmi dilemmája, hanem a buddhai Világszellem – viszonya és győzelme üresség és istenek felett. De facto, az ember győzelme mindenben. Borzongtam írás közben. Mondhatatlan hálát, szeretetet és tiszteletet éreztem a Buddha-ember iránt, és annak örömét, hogy sikerült ennek jelét elhelyezni lába előtt.

mennyi sárkány porkolábja?
Rácsok örök kényszere
szüntelen mulékonysága?
    Óserőkön
szelíden győzedelmes
Kristályherceg,
milyen látomás úszott
a Szent Fától szemedbe?

Gordiusz

Gúzsba kötve egy háló
könyörtelen fonatán
hiszi a fogoly ő táncol
akarat szabad csillagán.

A semmi pókfonalán
ha a csomót szertefújná
válhatna világ urává.
Ám ő csak ficáncol
a végtelennek vetett
üresen rezgő hálón.

A Kobra

A buddhafényű
fától¹ nem távol
Síva kegyeltje: a kobra
bűvölője karjáról
gránitmoccanatlan meredt.
    Tűhegyes jelenlét
préselte porba a teret.

Hiszik hogy fuvolása
ura a kobrának
ám a gonddal kialakított
koreográfiában

¹ Bodh Gayán a Mahabodhi templom kertjében ugyanott áll egy bódi fa – a hagyomány szerint leszármazottja annak, amely alatt a Buddha megvilágosodott.

ha lépését elhibázza
halállal lakolhat –
engedetlenségért.

Zümmögte zenéjét fülembé
hosszan a Szépség
fájdalmas gyönyörben égve
táncoltam fuldokolva és
vártam egy fals hangjára.

Akkor meztelenségét
körbefontam meztelenséggel
magamévá öleltem s
halálcsókot martam
bőre fehérségébe.

Vándorbot

Mészbe mártom vándorbotom.
Sötétén sóhajtó fények.
Árnyam súlyát vonszolom.
Századik szilánkját tiédnek.

PIOTR BURGER: Szédület

Töredékes indiai útinapló

Herr Lorenz audienciája Őszentségével

Nicolette-tel Rishikeshben, e Gangesz menti szüntelen harangozástól söpörte és csengettyűktől simogatta mélylelkű, hindu templomokkal melankolikusan bongó városkában ismerkedtem meg reggeli közben. Errefelé az ember, mint aki ópiumot szívott, úgy lelassul, lelke, majd teste is annyira elbődül.

A „German Bakery” nevű vendéglő teraszáról rálátni a méltósággal hömpölygő, smaragdvizű Gangeszre és a britek által épített acélszerkezetű keskeny függőhídra, amelyen együtt közlekednek gyalogosok, motorosok, szent tehének gazdátlanul és a szemfüles akrobaták: a majmok. Egymás melletti asztalnál bábász csendben várakoztunk napfényes reggelinkre. Aztán szóba elegyedtünk. Nicolette ausztrál és McLeod Ganjban – a Dalai Láma és az emigráns tibeti kormány székhelyén él immár három éve. Tibeti – modern és klasszikus – stúdiókkal foglalkozik, továbbá buddhista meditációt gyakorol. Tavaly meglátogatta 83 éves édesapja és sikerült számára audienciát biztosítania Őszentségével. Rövid fogadást – érintés és mosoly – ígért a Titkárság és manapság – tekintettel Őszentsége rendkívüli keresettségére – ennyi is jókora megtiszteltetés, valódi kegy, ám a vizit mégsem ekként zajlott.

Herr Lorenz leánya javaslata alapján bemutatkozó életrajzot írt a Titkárságnak, amelyben megindokolta a találkozás kérelmének okát. Németországban született anyai nagyanyja zsidó volt, családjának ezen ágát a náci szálíg elpusztították. Ezzel szemben őt besorozták Hitler Jugendnek, majd katonának. Aztán az oroszok zárták koncentrációs táborba, ahonnét csodamód élve sikerült megszabadulnia. Gyűlöletet mégsem érzett senkivel szemben sosem, ám múlhatatlan, gyötrelmes keserűséget igen.

Találkozásukkor Őszentsége hosszan tartotta kezét, majd kérdéseiből hamar világossá vált, hogy Lorenz úr levelét elolvasta és tartalmával részleteiben megismerkedett. Szeméből, lényéből emberfeletti együttérzés és szeretet áradtak. Ezen túlmenő csoda nem történt az audiencia során. A látogatás után Herr Lorenz két héten át könnyezett, akár felkeléskor, akár lefekvéskor, vagy amikor a Himalája hősípkás vonulatain gyönyörködött. Ennyi évtized után végre elsírhatta a megtisztulás könnyeit. Mindenkinek teljes lelkéből megbocsájtott mindent, még önmagának is a sorsot, amelybe született. Évtizedes özvegyanyagán után Ausztráliába visszatérve az agg szív társra, az ősz színeinek boldogságára lelt. Jövőre kettesben igyekszik Indiába látogatni.

Nicolette elbeszélése épp véget ért; mélázva meredtünk a halkan csilingelő nyugalomban a mélyben hömpölygő zöld folyamra, amikor asztalunkra gözölgő feketét és friss péksüteményt helyezett a mezítláb szinte nesztelen közlekedő pincér.

Manikarnika és szaxofon

Szállásomtól a Varanasi International Music Ashram felé érinteni kell a Gangesz Manikarnika Ghat szakaszát. Tetszik, vagy sem el kell sétálni a máglyák mellett, ahol naponta huszonegy órában égetik a halottakat. Itt 3500 éve tesznek így, sőt állítják a láng nem aludt ki egyszer sem.

Első alkalommal borzadt vonzalmat éreztem: látnom kellett. Odafelé máris többet láttam, mint Európában valaha. Amint a sikátorban zajos, kántáló, csengettyűző, doboló maroknyi csapatok hevenyészett

¹ Manikarnika Ghat: híres lépcsősor a benaresi Gangesz-parton, ahol évezredek óta történik a halottak hindu ceremóniák közt zajló hamvasztása.

bambuszhordágyon narancssárgába és aranyfóliába göngyölt hullákkal tolulnak a folyam felé. A sikátorok áttekinthetetlenek és kaotikusak. Mindkét oldalon tenyérszíni boltocskák, élelmiszerárusok, bétellelél kofák, ügynökségek, cukrászatok között minduntalan feltűnnek a szakadatlan túlkölő motorosok. Tehenek. Ürülék. Evés-ivás, vásárlás, ügyintézés, tülekedés. És a folyam felé folyamatosan sodort hullatömeg.

Egyszer is elég volt látni a nyíltszíni égetést. Tőlem pár méterre, összerakott hasábokra csontsovány, feltehetően női holttestet helyeztek, kezei átderengtek a vékony tüllön. Megrázó volt, aztán az is, hogy a test láthatóan nem volt merev. Ám ezzel nem ért véget. Hoztak egy másik tetemet, egy 4-5 éves gyermeket. Szépen elhelyezték a felnőttön. Ez a tetem sem volt merev. Szülőt és gyermekét hamar mindenestül beburkolták a felhőmpölygő lángok. Némelyek sókat, herbáriumokat szórnak a máglyára. A levegő megtelik fa, a hús és illatszerek füstjével. Errefelé a létezés teljességét, az élet folyamában a halál hőmpölygését teljes intenzitásban kapod, Vándor, bele az arcodba, akár a pörölycsapást. Memento mori! Vagy szanszkrit közeli megfelelője *anitya*. Japánul: *mudzsó*. „Szüntelen változás, bármiféle állandóság hiánya”. Szubsztanciája semminek nincs. Semmi nem bírhat egóval. Tudatlanság okán jön taszítás és ragaszkodás. Innét a szenvedés. Három órán át égetnek egy tetemet. Aztán a hamvakat útnak bocsájtják a szintén csaknem teljesen holt folyam hullámain. Ebben a hamut görgető folyamban, amelyben égetetlen hullák is lebegnek, örömmel pancsolnak gyermekek, úszkálnak ifjak és mártóznak vének. Egyesek a fogukat mossák vízzel. Több oka lehet, hogy égetetlen engednek valakit végső útjára. Mert tíz évnél fiatalabb. Nekik nem nyílt meg a „szemük”, nemcsak „tiszták” ezért, hanem akár hordozhatják egy szent ember csíráját. Mert kobra marta őket halálra. Ez a kígyó Síva szent állata. Marása tisztít. Mert terhes asszony: rá magzata okán az első magyarázat vonatkozik. Mert szent ember, tehát tiszta. Mert leprás. Esetében a logika rendhagyó. Ő oly szörnyűmód fertőző, hogy megégetése nem kívánatos. Mert szegény és nem futja drága tűzfára. Ágyékkötőben a vének átszellemülten merítkeznek e hőmpölygő szent szennyben. Bőrükön csillog a folyam vize.

Shri Madav Franciaországból legfeljebb 25-27 éves. Szaxofonista. A Nemzetközi Zenei Akadémi halljában lebegve vagy éppen dübörögve, átszellemülten hőmpölyögnek szaxofonjának hangjai a kíséző szítár és a közeli folyam zúgása mentén. Hangszere kopott, öreg darab, csodák bújnak belőle elő. Belélegzem a zenét, együtt a füsttel, a sikátorok beszüremelő zajjaival. Együtt dübörög ereimben Nyugat és Kelet. Születés és elmúlás kultuszai.

Pratap

Akkor futottunk egymásba Pratappal, amikor végleg feladtam a reményét bármiféle örömteli találkozásnak ismeretlen indiaikkal, kivált közterületen. Próbáltam szokni a csaknem lehetetlent, azaz húsnyugalommal figyelni magam vérző cafatként, amelyre tucatjával rajzanak az éhes húslegyek. Amerre feltűntem azonnal rám talált gyermek és öreg, szép és csúnya, ép és nyomorék. Mind egyet akart csupán: a pénzemet. Jó részük nem kínált cserébe semmit, csak saját valós vagy tettetett nyomorúságát. Ezeknél is rosszabbak voltak, akik kínáltak valamit. Többnyire olyan szolgáltatást vagy árut kíséreltek lankadatlan kitartással rám tukmálni, amely iránt sem szükséglet, sem vonzalmat nem éreztem. Felsorolni is hosszadalmas lenne törekvéseik listáját. Talán köztük is legkomiszabbak a pályaudvari, vagy egyéb csomópontok körüli riksa és taxisofőrök, akik fuvaros munkakörükön túl hotelek és vendégházak titkos ügynökeként ténykednek, ahonnét a viteldíjon felül – természetesen – fejpénzt kapnak a leszállított áru – a turista után. Nem indulhatsz sétálni sem főúton, sem sikátorban anélkül, hogy robogó három, vagy négyke-rekű járgányaikból rád ne túlkölnének, mielőtt lelassítanak melletted arcodba ordítva: taxi? Lakhelyed

tornácán pedig a házalók! A dzsungelméz-árus nemcsak a súlyos mézes vödört cipeli, hanem hároméves gyermekét is a nyakában. Miután kifizetted a kialkudott többszörös árat, követel még ötven rúpiát, mutogatván, hogy: „a kicsike részére”. Az utcai árusok érdeklődve megkérdezik nevedet és országodat. Ne hidd, hogy kíváncsiak rád. Ám már nyújtják is kezüket kézfogásra. Bizalmadba, barátságodba férközve jobb esélyét látják, hogy nyakadba varrják portékájukat. A bárdolatlan, avagy kifinomult érzelmi erőszak és sunyiság ezer trükkjét vetik be a nap minden pillanatában, amikor rejtekedet feladva kimerészkedsz a kendőzetlen indiai valóságba. Az erőszakoskodó lenyúlás, megkopaszítás nem ér véget a közterületeken, hanem folytatódik a hivatalokban, legyen az vízummal kapcsolatos ügyintézés vagy bármi egyéb hivatali teendő. Christina, fia elvesztése után buddhista lett és évente visszajár Indiába elvonulásra. Minden évben három-ötszáz rúpia kenőpénzt kell adnia a hivatalnoknak, hogy a szabály szerint ingyenes kétételes hosszabbítást elnyerje. Eleinte nem értette mi a baj, miért kell negyedszer is visszatérnie és végtelen sorokban órákat várakoznia a külföldieket regisztráló hivatalban. Aztán elkísérte egy indiai barátja és hirtelen minden egyszerűvé, világossá vált.

Ray kameráját ellopták a tengerparti bungalóból. Elment a rendőrsre, hogy a biztosítónak a jegyzőkönyvet elkészítsék. Elkészült. A helyi kapitány maga töltötte ki. Aztán nyújtotta kezét. Az ír Ray egyáltalán nem értette miért. A kapitány nem sokáig hagyta kényelmetlen tudatlanságában. Csak ennyit mondott: „money”. Ismerősöm tágra meredt szemmel előkotorta pénztárcáját, amelyben csak 100 rúpia volt. Átnyújtotta volna, de a megbántott rendőr csak ingatta fejét és ennyit mondott: „not enough”. „Nincs nálam több”, felelte az ír. „Nem baj”, mondta a rendőr, szemével odabökött a sarki ATM masinára, „ott lehet váltani” – közölte.

A helyi boltost kértem küldjön valakit, hogy felszereljen az ágyam fölé egy szúnyoghálót, amit aznap vásároltam 300 rúpiáért. A szemközti házból átjött egy tizenhat év körüli srác. Slendriánul bevert három szeget, és tizenöt perc alatt „végezett” a feladattal. Már előkészítettem 50 rúpiát s alig vártam, hogy menjen az útjára, majd magam igazítom ki utána a használhatatlanul összebuherált tákolmányt. Kételkedve nézett a pénzre, el sem vette: „százötven” – jelentette ki. Miközben tisztában voltam azzal, hogy építkezéseken a fejükön sódert és cementet cipelő asszonyok napi kulimunkájukért, legfeljebb ha 150-200 rúpiát kapnak, de jellemzően ennyit sem. (Egyébként számalommal vegyes tisztelettel szívesen elnéztem ezeket a nőket munkájuk közben. Ahogy kifogástalan, sudár tartással fejükön óriás kerek kosárban hordják hatalmas terhüket. Vékonyak, arcukon széles nyugalom ül, sőt nemritkán mosoly. Meztelen lábukon gumipapucs, lábujjukon gyűrű, bokájukon bokalánc. Tekintetük nyílt és távolba néző. Oly büszkén hordják magukat mintha a világ minden terhét könnyen viselő hercegnők lennének.)

Hasonló gondolatokba merülten üldögéltem a benáresi repülőtér várakozójában. Delhin keresztül Goára a járatom több órát csúszott, s mint általában most sem panaszkodhattam, hogy ebben az országban a közlekedés nem nyújt tág teret elmélyült gondolkodásnak. Ekkor tűnt fel az irányomba lépkedő kifogástalan úriember. Konzervatív drapp öltönyt, fehér inget, választékos nyakkendőt viselt, hasonlóan elegáns bőrtalpú cipőt. Nagy pecsétgyűrűjét briliánsok ékesítették. Amint megpillantottam azonnal éreztem, hogy beszélünk kell egymással. Párszor esett már hasonlóan „vadidegenekkel”, s az ilyenkor többnyire létrejött társalgás rendszerint különleges élménnyel szolgált. Egy üres széksor szélén ültem – szokásom szerint legalább egyik oldalamat óva attól, hogy mellém üljenek – s a gentleman tőlem a második széken foglalt helyet. Rápillantottam s azonnal megszólalt kifogástalan angolsággal. Mindjárt beszédbe elegyedtünk, mintha régtől erre az eszmecserére vártunk volna. Hamar kiderült, hogy hasonló, ellenállhatatlan kényszert érzett, hogy beszéljen velem, bár mint mondta kifejezetten zárkózott természetű. Professzoros tekintetét rám szegezve, mosolygó bajuszakája alól benyomásaimról kérdezett Indiában. Óriás megkönnyebbüléssel érzékeltem, hogy ennek a férfiúnak végre minden bánatomat vélt s tényleges pana-

szomat, ellenérzésemet elsorolhatom hazájával, Indiával kapcsolatban. Mivel épp Benáresben voltunk, nem meglepően evvel a várossal kapcsolatban puhatólózott. Tisztában voltam vele, hogy Benáres tán a legérzékenyebb pontja a legtöbb indiainak, lévén a hinduizmus legszentebb városa, zarándokhelye élőknek s holtaknak. Épp ez volt a helyszín, amelytől leginkább borzadtam, ahonnét mihamarabb menekültem volna, ám terveim okán nem tudtam. Innét, ahol a főutak mentén ócska vásznakból és műanyag hulladékból rögtönzött sátrakban családok élnek esetenként kehes disznókkal és folyton vedlő csirkékkel. Sok kisgyermeknek se papucs, de még egy ágycikkötője sincs. Benáres ez, a szent város, a szent Gangával; a sikátorokban emberek közt tébláboló csonttá soványodott szent tehenekkel, határtalan tömegű mocskokkal, ürülékkel, léggel, patkánnyal és cikázó csótányokkal ellepetten. A szent tehenek, kicsapva a város utcáira – jobb híján – szemetet esznek, a szintén szájalmas, fertőzésekkel, tályogokkal küszködő kutyák csillapíthatatlan éhségükben megeszik a tehéntrágyát. Gondolt-e vajon a Teremtő ekkora visszaforgatására az elhasznált anyagnak?

A folyóban úszó tetemek döglött tehenek, vagy a költségesnek számító égetést kifizetni nem képes rokonság által „idetemetett” hullák. Szinte bármerre jársz, orrodban a folyamparti nyíltszíni krematóriumok füstje fűszeres ételszaggal, poshadó pocsoló átható bűzével elegyedik. A végeérhetetlen sikátorokban szüntelen erőszakosan túlkölő motorosok előtt kell kitérned, hogy tehenek, emberek és ürülék között tapogasd lépteid egyensúlyát. Gyakorta csengettyűző, kántáló, sietve iparkodó férfiak csapata elől kell félreugranod, akik vállukon hordággal igyekeznek a folyópart felé. A bambuszból hevenyészett rákolmányon aranyszín fóliába és olcsó színes vásznakba csomagolt halott fekszik, feje táncolva billeg az igyekvő léptekkel jobbra-balra; ezen az utolsó úton a megtisztító tűz és szent folyam felé.

Óvatos tapintattal, ám kendőzetlen őszinteséggel bevallottam, hogy számomra Benáres tébolyítón sűrű és teljességgel megemészthetetlen, hogy életemben nem jártam még városban, amelyben ennyire idegenül éreztem magamat. Érthetetlen, mondtam végül, hogy egy több ezer éves gigantikus kultúra miként élhet együtt ennyi szennnyel és nyomorúsággal. Valósággal meggyóntam értetlenségemet, végre nem hasonszőrű külföldinek, hanem egy indiainak, aki iránt első pillanattól tiszteletet és rokonszenvet éreztem. Megértőn hallgatta elbeszélésemet. Majd mesélni kezdett magáról és arról, hogy miért döntött úgy, hogy családjával együtt elhagyja Indiát s az Egyesült Államokban telepszik le.

Arról beszélt, hogy India rákfenéje a máig eleven kasztrendszer. Ekként folytatta: „Nem lehetek büszke rá, de a sors által kivételezett családban születtem. Felmenőim a harcosok rendjéből származtak s évszázadokig uralták majdnem a teljes maharashtrai tartományt. A fivérem maga is rendőr lett és ebben a minőségben magas állást tölt be. Engem ifjú koromtól a tudomány vonzott, ezen belül a genetika. Ennek megfelelően folytattam tanulmányaimat, ám az egyetem elvégzésével hamar rá kellett döbbenjek, hogy reményem sem lehet kutatói pályára hazámban. Tudomány és kutatás a brahmin kaszt kizárólagos kiváltsága. Bármely pályázatomra ezt a választ kaptam: 'menj katonának vagy rendőrnek, ott jó karriert csinálhatsz'. Azok a brahminok döntöttek sorsom felett így, akikkel családom emberöltők óta együtt kormányzott egy tartományt. Ekként határoztam az amerikai emigráció mellett. Ezen a földön magam is külföldinek számítok, jóllehet indiai vagyok, és úgy beszélem a nyelvet, mint bárki. Most anyám elhalálzásának esztendő évfordulójára tértem haza, amit hindu szertartás szerint itt Benáresben tartattunk. A ceremónia költségeiben előre megállapodtam a templommal, ám annak lebonyolítása után, amikor fizetni akartam, az összeg csaknem tízszeresét követelték tőlem, a 'külfölditől'. Forgott a gyomrom az undortól és kértem testvéremet beszéljen az illetékesel. Ő persze felfedte mibenlétét, ami után az illetékes odajött hozzám és hajlongva kért elnézést, mint mondotta e 'sajnálatos félreértésért'. Olyan ország ez, ahol magam is idegennek érzem magamat, s ha elfelejteném, honfitársaim azonnal figyelmeztetnek, hogy az vagyok.”

Névjegyén egy növénygenetikai cég elnökeként szerepel s megtudtam, hogy egyetemi tanár. Bujkált bennem a kisördög és rákérdeztem nem látja-e felelőtlen és veszedelmes játéknak az emberi pancsolást genetikával. Azt felelte, hogy kétféle dolog a „genetical engineering és a genetic modification”. Állítása szerint a genetical engineering hasonló, ahhoz a növénynemesítési folyamathoz, amelyet évezredek óta gyakorol az emberiség a jobb alanyok, fajták keresztezésével. Ám szavai szerint a génmódosítás az a dráma, amelyben az ember istent próbál játszani. Számára ez sem vallási, sem általános etikai okokból nem megengedhető.

Amikor megjegyeztem, hogy szerintem a 20. század talán legnagyobb formátumú személyisége, az ember, aki már-már átlépte a küszöböt s jobbára istenné nemesült, Mahatma Gandhi; akkor ezt válaszolta: „Hadd meséljek el egy kevésbé ismert epizódot Gandi-dzsi életéből. Egyszer megkereste őt egy anyuka a kamasz fiával, azzal, hogy segítene leszoktatni a fiút a túlzásba vitt édességevésről. Mint mondotta, fia oly nagy tisztelője, hogy valószínűleg pusztá szavára abbahagyná a nassolást. Gandhi röviden elgondolkodott, majd azt felelte, jöjjenek vissza egy hét múlva. Visszajöttek. Ekkor Mahatma – a Nagy Lélek – egyszerűen ennyit mondott a fiúnak: 'Fiam, szokj le az édességről!'. Kis idő múlva újra eljött az anya, s hálálkodva köszönte a segítséget, mondván a fiú egészen leszokott az édességekről. Majd megkérdezte: 'Drága Gandi-dzsi, miért kellett visszajönnünk egy hét múlva? Miért nem mondtad azonnal a fiamnak, hogy szokjon le? Gandhi így válaszolt: 'Mert azon a héten magam is fogyasztottam cukrot'.”

Közben a járatra váró utasokat – velem együtt – hangosbemondón oda-oda hívták a légitársaság irodájához, igyekezték elhárítani a különféle csatlakozásokkal való akadályokat. Nem így történt újdonsült barátommal, akihez az irodavezető maga jött s bocsánatkérőn, soron kívül intézte a jegyével kapcsolatos adminisztrációt. Ekként egy korábbi járaton kapott első osztályú helyet, épp azon, amire az én jegyem szólt. Szinte szégyenkezve tekintett rám s azt mondta, hogy felhívta fivére és érdeklődött, hogy minden rendben van-e az útjával. Ő mondta, hogy igen-igen, de gond van a járatok késésével. Erre a fivér legott letelefonált a reptérre, ahol tüstént sűrögni kezdtek a tudós üzletember körül. A kasztrendszeri ügyvitel a repülőgépen is folytatódott. Jegyem az economy osztályra szólt s kértem a stewardest, ha lesz üres hely professzor X. mellett odaülhetnék-e? Kisvártatva ahogy a gép felszállt mosolyogva közeledett a stewardess, hogy a professzor úr melletti hely szabad s vár engem átülnék-e. Így repültem s tanultam a magas kiváltságokkal bíró indiai mellett, akinek mégis Amerikába kellett emigrálnia, ahhoz, hogy ne tábornok, hanem tanár és tudós válhasson belőle.

Namaszte², India

Egy hosszadalmas, már-már végeláthatatlan indiai út kátyúi és rögei törték gyakorta véresre lábamat, húsomba, sőt szívembe mardostak tövisei, amelyek az aszály fojtogatta kórósivár bokrokon vagy ínség marta népein fakadnak.

Ám az út igaz tanítását nem a simogató - és elandalító - aranyélet védett öblein szerzi a vándor, hanem a kétség, borzadás és félelem vad és idegen vizein. Aztán olyankor ismét, amikor a vész hullámai ellankadnak és ellágyult ölelő karokba fonnak, az ég varázsütésre feltisztul: ahol szakadékok lappangtak, most zöldellő rizsföldek nyújtóznak, a gonoszság torzította arcok helyén angyali jóságú bölcsek tekintenek szánakozó szelídséggel a vándor zaklatottságára. Lassan megérti, hogy e menetelésnek minden perce kiszámíthatatlan, megérti, hogy erre semmilyen rutinnak helye nincsen, hogy e földön állandó éberséggel s nagy rugalmassággal kell araszolnia, vagy éppen rohannia, ha épségben akar következő állomásáig eljutni.

² Namaszte: Indában és Délkelet-Ázsiában szokásos meghajlással és a kezek imaszerűen összehúzott tartásával kísért köszöntési forma, amely a tisztelet kinyilvánítása az emberben lévő istenég csírájának.

Máskülönben kígyók marnak, útonállók pőrére vetkőztetnek vagy felkoncolnak, ennivalója tolvaj majmok vagy lerázhatatlan koldulók prédájává válik – szóval szinte bármi megeshet, ami egy barokkosan szürrealista novellában.

S ahol legmélyebben tátong a nyomor arra burjánzik a legfényűzőbb gazdagság. Ahol legzavarosabb a mocsár ott nyílnak a legangyalibb lótuszok. India a hömpölygő élet s az örvénylő halál, gyötrő kétségek és a megvilágosult bölcs derű anyaöle. Brutálisan kitzát és lágyan befogad, olyan mint az idomítatlan őszanyaöl. Minden megszenvedett percért, minden édes érintésért hálát érezhet a vándor, mert a való tapasztalatába ostya és máz nélkül avatja be. Namaszte, India.

NÉMETH JÁNOS: Csikós bogrács

